

کلیاتی از اقتصاد اسلامی

دکتر غلامرضا مصباحی

دفتر نشر فرهنگ اسلامی

فهرست اجمالی

پیشگفتار.....	۱
فصل اول - کلیات.....	۳
فصل دوم - مبانی فلسفی - کلامی، شناخت‌شناسی و انسان‌شناسی	
اقتصاد اسلامی.....	۱۵
فصل سوم - ارکان اقتصاد اسلامی.....	۲۵
فصل چهارم - اوصاف اقتصاد اسلامی.....	۵۷
فصل پنجم - شاخصهای اقتصاد اسلامی.....	۶۵
کتابنامه.....	۷۹

فهرست تفصیلی

پیشگفتار ۱

فصل اول - کلیات ۳

۱-۱. مفهوم اقتصاد ۳

۱-۲. علم اقتصاد ۷

۱-۳. مکتب اقتصادی ۹

۱-۴. مکاتب اقتصادی معاصر ۹

۱-۵. مقصود از اقتصاد اسلامی ۱۱

فصل دوم - مبانی فلسفی - کلامی، شناخت‌شناسی و انسان‌شناسی

اقتصاد اسلامی ۱۵

۲-۱. مبانی فلسفی - کلامی ۱۵

۲-۲. مبانی شناخت‌شناسی اسلامی ۱۷

۲-۳. مبانی انسان‌شناسی اسلامی ۱۸

فصل سوم - ارکان اقتصاد اسلامی ۲۵

۳-۱. رکن اول: مالکیت چندگونه ۲۶

۳-۱-۱. مالکیت دولتی ۲۹

۳-۱-۲. مالکیت خصوصی ۳۳

۳-۱-۳. مالکیت عمومی ۳۳

۳-۲. رکن دوم: آزادی اقتصادی در قلمرو محدود ۳۵

۳-۲-۱. آزادی اقتصادی در اقتصاد سرمایه‌داری ۳۵

۳-۲-۲. آزادی اقتصادی در اقتصاد سوسیالیستی ۳۶

۳-۲-۳. آزادی اقتصادی در اقتصاد اسلامی ۳۹

۳-۳. رکن سوم: عدالت اجتماعی ۴۷

۳-۳-۱. مبانی نظری عدالت اقتصادی ۵۰

۳-۳-۲. حد رفع فقر در جامعه اسلامی ۵۴

فصل چهارم - اوصاف اقتصاد اسلامی ۵۷

۴-۱. واقعگرایی اقتصاد اسلامی ۵۷

۴-۱-۱. واقعگرایی اقتصاد اسلامی در اهداف ۵۷

۴-۱-۲. واقعگرایی اقتصاد اسلامی در روش ۵۹

۴-۲. اخلاقی بودن اقتصاد اسلامی ۶۰

۴-۲-۱. اخلاقی بودن اقتصاد اسلامی در اهداف ۶۰

۴-۲-۲. اخلاقی بودن اقتصاد اسلامی در روش ۶۱

۴-۳. اهداف اقتصاد اسلامی ۶۲

فصل پنجم - شاخصهای اقتصاد اسلامی ۶۵

۵-۱. جایگاه دولت در اقتصاد ۶۵

۵-۲. جایگاه بخش غیر دولتی در اقتصاد ۶۷

- ۳-۵. اشتغال کامل سرمایه‌ها، نیروی انسانی و منابع طبیعی..... ۶۷
- ۴-۵. عدالت در توزیع ثروت..... ۶۹
- ۵-۵. جمع بین عدالت و کارایی..... ۷۰
- ۶-۵. حذف کامل ربا..... ۷۱
- ۷-۵. برقراری قوام در مصرف..... ۷۳
- ۸-۵. حاکمیت اخلاق بر روابط اقتصادی..... ۷۴
- ۹-۵. فراوانی نعمت‌های مادی ناشی از ایمان و تقوای مردم..... ۷۵
- ۱۰-۵. رشد مادی همراه با تعالی معنوی..... ۷۷

کتابنامه..... ۷۹

پیشگفتار

الحمد لله رب العالمين و صلى الله على سيدنا محمد و آله الطاهرين
سيما بقية الله في الارضين روجي و ارواح العالمين لتراب مقدمه الفداء
اثر حاضر، كلياتي پيرامون اقتصاد اسلامي است كه ابتدا، درسهایی بوده كه
نويسنده در گردهمایی بسيج اساتيد در مشهد مقدس ارائه كرده است؛ بار ديگر، اين
درسا براي دانشجويان بسيجي در دانشگاه تهران تدريس شده و در آخرين مرحله،
سخنرانيهاي است كه در شش جلسه پيش از خطبه‌هاي نماز جمعه تهران در
دانشگاه تهران ارائه شده است.

مخاطبان اين سخنرانيها عموم مردم بوده‌اند و گوينده سخن خود را درباره
اقتصاد اسلامي در اين سطح در نظر گرفته است. بنابر اقتضاي محدوديت زماني اين
گونه سخنرانيها و ويژگيهاي مخاطبان از طرح مطالب به صورت عميق تر و گسترده تر
خودداري شده است.

اين سخنرانيها مورد استقبال ويژه مردم قرار گرفت، به طوري كه بنا بر تقاضاي
آنان، هر سخنراني از نوار پياده و با ويرايش اندك حروفچيني و تكثير شده است و
همزمان با جلسه بعدي در اختيار علاقه‌مندان قرار گرفته است و عده‌اي نيز نوار آن را
از ميزهاي عرضه آثار فرهنگي ستاد نماز جمعه گرفته و استفاده كرده‌اند.
استقبال خوب از اين سخنرانيها موجب شد در اين مرحله، با ويرايش و مستند

کردن آیات، روایات و مطالب آن برای جاب و نشر آماده شود.

امید است این اثر برای خوانندگان محترم مفید واقع شود.

در این کتاب، در پنج فصل به ارائه مباحث اقتصاد اسلامی پرداخته شده است:

در فصل اول، مفاهیم اقتصاد، علم اقتصاد، مکتب اقتصادی، انواع مکاتب

اقتصادی و مقصود از اقتصاد اسلامی توضیح داده شده است.

در فصل دوم، به اختصار مبانی فلسفی - کلامی اسلامی و مقایسه مختصر آن با

مبانی فلسفی - کلامی اقتصاد لیبرالیستی و اقتصاد سوسیالیستی، مبانی

شناخت‌شناسی اسلامی و مقایسه آن با میانی شناخت‌شناسی دو مکتب اقتصادی

دیگر و میانے، انسان شناسی، اسلامی، با دو مکتب اقتصادی دیگر به طور خلاصه

مطرح می شود.

در فصل سوم، از سه رکن اقتصاد اسلامی شامل اول، «مالکیت چنگدانه» یعنی

مالکیت دولتی، مالکیت عمومی، و مالکیت خصوصی، و مقایسه آن با مالکیت در دو

مکتب اقتصادی لیبرالیستی و سوسیالیستی، دوم، «آزادی اقتصادی» در قلمرو

محدود در اسلام و مقایسه آن با آزادی در اقتصاد سرمایه‌داری و اقتصاد

سوسیالیستی، و سوم، «عدالت اجتماعی» در اسلام و مقایسه آن با جایگاه عدالت در

اقتصاد سرمایه‌داری و اقتصاد سوسیالیستی سخن گفته می‌شود.

در فصل چهارم، از دو وصف «واقع‌گرایی اقتصاد اسلامی» و «اخلاقی بودن اقتصاد

اسلامی، در هدف و روش بحث می‌شود و با واقع‌گرایی و اخلاقی بودن دو اقتصاد

لیبرالیستی و سوسیالیستی به طور مختصر مقایسه می شود.

* فصل پنجم، از ده شاخص سخن گفته می‌شود: ۱. جایگاه دولت در اقتصاد؛ ۲.

جایگاه بخش غیردولتی در اقتصاد؛ ۳. اشتغال کامل سرمایه‌ها، نیروی انسانی و

منابع انسانی؛ ۴. عدالت در توزیع ثروت؛ ۵. جمع بین عدالت و کارایی؛ ۶. حذف کامل

ربا؛ ۷. برقراری قوام در مصرف؛ ۸. حاکمیت اخلاق بر روابط اقتصادی؛ ۹. فراوانی

ناشی 'ز*J' از تقوای مردم؛ ۱۰. جزیی از تعالی تعالی معنوی.